

Venturefondet AS
Postboks 35 Lindeberg Gård
1007 Oslo

Nærings- og handelsdepartementet
Postboks 8014 Dep
0030 Oslo

Deres ref
200604560

Dato:
19.01.2007

Stortingsmelding om innovasjon – synspunkter

Vi viser til brev datert 21.12.2006 fra Nærings- og handelsdepartementet hvor Regjeringen ønsker innspill i arbeidet med en ny stortingsmelding om innovasjon.

Venturefondet har vært en statlig aktør i venturemarkedet med røtter tilbake til 1986, og har deltatt i oppkapitaliseringen og forvaltningen av 8 venturefond fra "sør til nord" i landet. Øvrige aksjonærer har i stor utstrekning vært regionale aksjonærer. I 1993 fikk SND forvaltningen av Venturefondet, og i 2000 ble Venturefondets aksjeposter gjennom en offentlig auksjon solgt til SND Invest AS og lagt inn i det nystiftede selskapet Venturefondet AS. Etter at SND Invest AS ble solgt i 2003 beholdt staten aksjene i Venturefondet AS.

Venturefondet AS er i en avviklingsfase, som startet mens det var eiet av SND Invest. I dag forvaltes selskapet av et styre på 3 medlemmer, og selskapet har nå kun gjenværende fondsinvesteringer i Sikon Øst AS og Trøndelag Vekst AS. Styrets mandat er å ivareta statens verdier i nedsalgsprosessen hvoretter kapitalen skal overføres til statskassen, så snart de siste engasjementene i fondet er avviklet (Eierskapsmeldingen - St.meld.nr.13 2006-2007).

I og med at Venturefondet AS har vært en aktør i innovasjonssystemet i Norge gjennom svært mange år, finner vi det riktig å komme med noen innspill til den forestående stortingsmeldingen basert på vurderinger og erfaringer som er høstet fra rollen som forvalter av Venturefondet AS, samt å knytte det opp til erfaringer fra driften av SND Invest AS, som to av styremedlemmene i Venturefondet AS besitter. Fordi Venturefondet er besluttet avviklet har vi valgt i denne uttalelsen kun å konsentrere oss om ett av spørsmålene som departementet har reist i sitt brev.

Hvilke deler av innovasjonssystemet i Norge (sammenhengene mellom myndigheter, næringsliv, forskningsmiljøer, finansielle aktører, regelverk, markedet og kulturelle forhold) fungerer godt og mindre godt?

Vi tar som utgangspunkt at staten har en særlig rolle i å delta i de delene av kapitalmarkedet hvor de private aktørene ikke er tilstede i tilstrekkelig grad for å sikre et effektivt fungerende egenkapitalmarked for bedrifter i en kapitalkrevende oppstarts- og vekstperiode. Samtidig er vår erfaring at kun det å stille kapital til rådighet ikke er tilstrekkelig. Minst like viktig er det å bidra til at det skapes et tilstrekkelig grunnlag for å bygge opp kompetente og profesjonelle forvaltningsmiljøer til de såkorn- og venturefondene som blir etablert. At dette også er en kritisk faktor vil vi komme tilbake til.

Historisk har staten bidratt i utvikling og deltakelse i såkorn- og venturemarkedet gjennom Venturefondet (1986), SND's egenkapitaldivisjon/SND Invest (1993), Såkornkapitalordningen (1997/98), Distriktsrettede såkornfond (2003) og Landsdekkende såkornfond (2004).

SND's egenkapitaldivisjon/SND Invest AS var et investeringselskap som investerte direkte i såkorn- og vekstbedrifter, og utøvte et aktivt eierskap i samarbeid med private investorer. I de andre eksemplene har staten deltatt med kapital til såkorn-/venturefond, som videre har etablert egne forvaltningsløsninger for investeringsvirksomheten.

Gjennom SND Invest ble det bygget opp en organisasjon, som på det meste besto av en erfaren forvaltningsenhet på 27 medarbeidere, og som alle jobbet innenfor såkorn-/venturemarkedet. Kapitalbasen ved etableringen i 1993 var på 2 milliarder kroner. I tillegg til investeringskompetanse og erfaring fra aktivt eierskap, var miljøet så stort at det var mulig å bygge opp en bred bransjekompetanse på områder som fiskeri, reiseliv, service/handel i tillegg til mer tradisjonelle "venturebransjer" som IT, bioteknologi og olje /energitilknyttede næringer. Totalt ble det i perioden 1993 – 2003 investert over 3 milliarder kroner i noe over 300 selskaper i Norge, og man vurderte i området 400 henvendelser pr. år over en 10 års periode. Ved salget av SND Invest i 2003 ble det desidert største forvaltningsmiljøet i såkorn-/venturemarkedet i Norge oppløst. I og med at SND Invest AS ble solgt, er det ikke mulig å si noe eksakt om avkastningen på porteføljen. Imidlertid er det i media fremkommet opplysninger som viser at deler av porteføljen er realisert til verdier godt over opprinnelig kostpris i SND Invest AS, og at de nye eierne har oppnådd en betydelig avkastning ved sin forvaltning og salg av porteføljeselskaper. Dette underbygger at SND Invest AS hadde en portefølje som ved godt og aktivt eierskap var egnet til å gi eierne en betydelig verdistigning.

Det som kjennetegner private forvaltningsmiljøer i Norge er at de gjennomgående er små (1 – 5 ansatte) eller mellomstore (6 – 15). I Norge er det svært få såkorn- og venturemiljøer over 15 ansatte. Forvaltningsmiljøene for de såkorn- og venturefondene hvor staten til nå har deltatt med kapital, er og har vært små, og normalt bestått av 2 – 3 medarbeidere. Fondene har gjerne også hatt begrensninger i geografisk investeringsområde. Venturefondet AS sine opprinnelig 8 fond faller svært godt inn i denne beskrivelsen; små forvaltningsmiljøer, uten sterk bransjefokusering og med begrenset geografisk nedslagsfelt. Samtidig er såkorn- og venturefasen en svært krevende fase å investere i sammenlignet med det å investere i mer modne selskaper. Erfaring viser at tidligfasebedrifter krever en tett oppfølging med aktivt eierskap fra forvalter både i forhold til gründere og styret for øvrig. Resultatmessig ser vi i ettertid at flere av de eldste fondene heller ikke kan vise til positiv avkastning for aksjonærene.

Vår hypotese er dermed at kvalitet og suksess i forvaltning av såkorn- eller venturefond er avhengig av at det bygges opp og utvikles kompetente og profesjonelle forvaltningsmiljøer. Skal det være grunnlag for å få bygget opp kompetente og profesjonelle forvaltningsmiljøer må det samtidig være en solid kapitalbase å forvalte. Det er ikke noe fasit på hva som er kritisk masse for størrelsen på et forvaltningsmiljø. Det vil blant annet være avhengig av hvor spisset investeringsstrategi man har. For såkorn- og venturefond som i utgangspunktet skal henvende seg til et bredt marked av investeringsmuligheter, vil vi anta at en hensiktsmessig forvaltningsmiljø bør bestå av gjerne 5 – 8 personer for å sikre nødvendig kompetanse og erfaring.

Ut fra et slikt perspektiv er vi bekymret over å se at flere av de nye forvaltningsmiljøene som er under oppbygging i forbindelse med de nye distriktsrettede og landsdekkende såkornfondene, ikke har tilstrekkelig grunnlag til å bygge opp tilstrekkelige forvaltningsmiljøer ut fra den kapitalbasen de har å forvalte.

For å få bedre kunnskap og innsikt om suksessfaktorer og utfordringer i forvaltningen av såkorn- og ventureinvesteringer, vil vi anbefale at departementet iverksetter nye undersøkelser med basis i de ovennevnte egenkapitalordningene hvor staten har deltatt i til nå. Slike undersøkelser bør kunne gi svar på blant annet:

- Kapital til forvaltning pr fond
- Størrelse og kompetanse i tilknyttet forvaltningsmiljøet
- Antall selskaper som de forskjellige venturefondene har investert i
- Hvordan har disse selskapene utviklet seg
- Hvilke avkastning har investeringene i porteføljeselskapene gitt så langt
- Hva er suksesskriterier for å få på plass profesjonelle og kompetente investeringsmiljø

Gjennom et slikt arbeide er det vår vurdering at departementet vil vinne betydelig innsikt i hvilke faktorer som er kritiske for å kunne lykkes med å skape bedre grunnlag for innovasjon og nyskaping i norsk næringsliv. En slik undersøkelse kombinert med erfaringen fra aktører som har deltatt i både det private og offentlige forvaltningsmiljøet gjennom de siste 10 – 15 årene, mener vi bør gi departementet og regjeringen verdifull innsikt i hvordan få til et fornuftig samspill mellom privat og offentlig kapital.

Parallelt vil vi foreslå å få undersøkt hvilke konsekvenser salget av SND Invest AS har hatt for investeringsmulighetene for små- og mellomstore bedrifter i såkorn-/venturefasen i Norge ved å få gjennomført en faglig profesjonell vurdering av hvordan det private egenkapitalmarkedet i dag fungerer i de forskjellige bransjene/markedssegmentene hvor SND Invest var representert på landsbasis.

Vi ønsker departementet lykke til i arbeidet med stortingsmeldingen og er positive til å bidra med ytterligere innspill dersom det er ønskelig. Undertegnede kan nåes på mobiltelefon 91 62 15 41 og/eller på e-post thor.svegarden@eidsivaenergi.no om det er ønskelig med en videre utdyping av de problemstillinger som er tatt opp.

Med vennlig hilsen
Venturefondet AS

Thor Svegården
styreleder